

Handläggare: Gunilla Schedin
Telefon: 508 09 015

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Reviderade riktlinjer för familjevård för barn och unga - remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Christina Rapp Lundahl
stadsdelsdirektör

Siw Lideståhl
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder samt från stadsledningskontoret med anledning av ett förslag från socialnämnden till reviderade riktlinjer för familjevård för barn och unga.

Förvaltningen är i huvudsak positiv till de föreslagna riktlinjerna. För att kunna realisera förslaget om att besöka familjehemmet minst fyra gånger per år måste dock verksamheten tillföras ytterligare resurser. Förvaltningen är tveksam till förslaget om att frågan om bistånd till föräldrarnas/vårdnadshavarnas kostnader för umgänge ska prövas inom ramen för familjevården. Om förslaget antas krävs en kraftig ökning av det anslag verksamheten tillförs. Det är viktigt att i så fall också klargöra hur långt socialtjänstens ansvar sträcker sig. Av riktlinjerna bör det också tydligt framgå vilka konsekvenser en adoption får både för barnet och övriga inblandade parter.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder samt från stadsledningskontoret med anledning av ett förslag från socialnämnden till reviderade riktlinjer för familjevård för barn och unga. Nu gällande riktlinjer antogs av kommunstyrelsen i november 2004. Därefter har endast vissa mindre justeringar gjorts. Förslaget till nya riktlinjer bifogas. Nämndens yttrande ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 1 oktober 2011.

Ärendet

Sammanfattning av förslaget.

Ett förstärkt barnperspektiv

Synen på barn som subjekt har förstärkts och vikten av att göra barn delaktiga genom att informera och lyssna på barnens egna synpunkter har förtydligats. Barnet ska komma till tals både under utredningen av hemförhållandena, inför en placering och under vistelsen i familjehemmet. Innan beslut som rör barnet fattas ska barnet få all viktig information på ett sätt som barnet förstår och kan tillgodogöra sig, oavsett ålder och utveckling. Samtalen med barnet måste noga anpassas till det enskilda barnets behov och önskningar. Kraven på att dokumentera hur, när och var samtal med barnet skett har förtydligats.

Tillsyn/ "noga följa vården"

Socialtjänsten är enligt lag skyldig att "noga följa vården" av barnet. För att få en god bild av hur barnet har det måste socialtjänsten ha fortlöpande kontakt med både barnet och familjehemmet. Tillsynen av familjehemmen föreslås bli tätare och omfatta minst fyra besök per året. Vidare föreslås att oanmälda besök i familjehemmet ska kunna göras. Familjehemmen ska, i samband med rekrytering, utbildning och fortbildning, informeras om att oanmälda besök kan komma att göras.

Kontinuitet och stabilitet

Socialtjänstens ansvar för att erbjuda vårdnadshavaren insatser i de fall barn placeras i familjehem p.g.a. brister i omsorgen har förtydligats. Om vårdnadshavaren erbjudits adekvata insatser men tackat nej eller, inom rimlig tid, inte förmått förbättra sin omsorgsförmåga, måste socialtjänsten prioritera barnets rätt till en trygg och stabil uppväxt.

Om det står klart att det är frågan om en placering med ett "uppväxtperspektiv" måste socialtjänsten arbeta för att säkerställa den långsiktiga tryggheten för barnet.

I förslaget till reviderade riktlinjer tydliggörs vikten av att i detta fall öka tryggheten och stabiliteten för barnet genom adoption, överflyttning av vårdnaden till familjehemsföräldrarna eller till särskilt förordnad vårdnadshavare.

Umgänge

I förslaget poängteras vikten av att familjehemsplacerade barn har kontakt med sin ursprungsfamilj. Om föräldern/vårdnadshavaren själv inte tar initiativ till att träffa barnet kan aktiva insatser behövas från socialtjänsten så att barnets rätt till umgänge tillgodoses. Både praktisk och ekonomisk hjälp kan behövas. Förälderns/vårdnadshavarens ekonomi får inte avgöra huruvida ett umgänge kan komma till stånd eller ej. Socialtjänsten ska vid behov stå för de faktiska kostnaderna i samband med umgänget och frågan om bistånd ska prövas inom ramen för familjevården. Föräldern/vårdnadshavaren ska inte tvingas söka ekonomiskt bistånd för detta ändamål.

Barnets skolgång/utbildning

Alla barn har rätt till utbildning och de familjehemsplacerade barnens rätt till utbildning måste särskilt uppmärksammas. Forskningen visar att dessa barn ofta har låga förväntningar på sig och presterar under sin förmåga. I förslaget till nya riktlinjer framhålls att socialtjänstens ansvar inte upphör när barnet fullgjort sin skolplikt. Socialtjänsten har även därefter ansvar för att se till att barnet ges möjlighet till kompletterande undervisning, lämplig yrkesutbildning eller andra insatser för att skapa förutsättningar för den unge att få arbete eller studera vidare.

När barnet blir myndigt/vården upphör

När den unge fyller 18 år upphör formellt tidigare beslut om vård. Den unge behöver emellertid ofta bo kvar i familjehemmet, eftersom han eller hon i högre grad än andra ungdomar behöver fortsatt psykosocialt stöd från vuxna.

Socialnämnden är enligt lag skyldig att ”tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet upphört”. Detta kan innebära insatser i form av stödboende, eller för att hitta bostad och arbete. I förslaget till nya riktlinjer har ett förtydligande gjorts vad gäller socialtjänstens skyldighet att erbjuda barn och ungdomar insatser även i de fall beslutet om vård upphört att gälla.

Utbildning av familjehem

I förslaget framhålls att alla familjehemsföräldrar, för att bli godkända för att ta emot barn för stadigvarande vård och få arvode, ska ha genomgått den grund-

utbildning som erbjuds genom socialförvaltningens Resursteam för barn och ungdom. Familjehemsföräldrarna ska genom avtal även förbinda sig att delta i fortbildning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i samarbete mellan kansliet och socialtjänstavdelningen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är positiv till förslaget till nya riktlinjer. Som framgår av ärendet har socialnämnden laglig skyldighet att minst var sjätte månad "överväga" om vården fortfarande behövs. Detta betyder i praktiken att besök i familjehemmet måste göras minst två gånger per år. Förvaltningen har inget att invända mot förslaget om minst fyra årliga besök. Förutsättningen för att detta ska kunna realiseras är dock att verksamheten tillförs ytterligare resurser. Besök i familjehem är i allmänhet mycket tidskrävande eftersom det i de flesta fall medför långa resor. Förvaltningen tycker att förslaget om att även oanmälda besök i familjehemmet ska kunna göras är bra.

Som framgår av ärendet föreslås att socialtjänsten vid behov ska stå för de faktiska kostnaderna i samband med umgänget mellan det familjehemsplacerade barnet och föräldrarna/vårdnadshavarna. Detta kan tolkas som att socialtjänsten generellt ska stå för de kostnader umgänget medför i de fall föräldrarna/vårdnadshavarna inte bedöms ha ekonomiska möjligheter att själva bekosta t.ex. resor till familjehemmet. Förvaltningen anser att det av riktlinjerna tydligt bör framgå hur långt socialtjänstens ansvar sträcker sig. Det är inte helt ovanligt att föräldrarna eller någon av dem är bosatt utomlands. Ska socialtjänsten även i dessa fall kunna bistå med kostnaden för resor och även med eventuella hotellkostnader? Detta kommer i så fall att kräva en kraftig ökning av de anslag verksamheten tillförs.

Förvaltningen är också av andra skäl tveksam till förslaget om att frågan om bistånd till umgängeskostnader ska prövas inom ramen för familjevården. I t.ex. de fall föräldrarna eller någon av dem är bosatt i annan kommun har de möjlighet att söka ekonomiskt bistånd från hemkommunen. Detta skulle kunna innebära att den förälder, som inom ramen för familjevården bistås med umgängeskostnader, samtidigt får ekonomiskt bistånd för samma ändamål genom sin hemkommun, vilket staden inte har möjlighet att kontrollera.

Adoption tas upp som ett möjligt alternativ för att säkerställa den långsiktiga tryggheten för barnet. Det framgår visserligen att en adoption har långtgående och

definitiva konsekvenser för barnet, dess vårdnadshavare/föräldrar och släktingar och att förfarandet därför noggrant måste diskuteras och förankras. Förvaltningen anser inte att adoption ska tillgripas annat än i mycket speciella fall. En adoption innebär att alla juridiska band med föräldrarna och biologiska släktingar klipps av för all framtid och barnet har därmed ingen laglig rätt till umgänge med sina biologiska föräldrar eller rätt att arva varken föräldrarna eller övriga släktingar.

I de fall barnet varit placerat i samma familjehem i tre år är socialnämnden enligt lag skyldig att "särskilt överväga" om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden till familjehemsföräldrarna eller annan särskilt förordnad vårdnadshavare. Den typen av vårdnadsöverflyttningar förekommer men förvaltningens erfarenhet är att familjehemsföräldrar sällan är beredda att ta över även det rent juridiska ansvaret för barnet trots att de ser det som en självklarhet att fortsätta ha det dagliga ansvaret. Genom att adoptera barnet upphör också socialtjänstens ansvar för barnet och därmed möjligheterna till insyn och uppföljning. Familjen jämföras därmed med vilken annan familj som helst och familjehemsföräldrarna kan inte räkna med att få stöd och råd i sin föräldraroll utöver de insatser socialtjänsten erbjuder föräldrar i allmänhet. De tidigare familjehemsföräldrarna går även miste om den ekonomiska ersättning de annars har rätt till och kanske också behöver för att rent materiellt kunna tillgodose barnets behov.

Förvaltningen anser att det av riktlinjerna tydligt bör framgå vilka konsekvenser en adoption får inte bara för barnet, dess vårdnadshavare/föräldrar och släktingar utan också för de tidigare familjehemsföräldrarna och deras släktingar.

Bilaga

Remisshandlingar